

Kulturutskottets betänkande 2023/24:KrU11

Det kyrkliga kulturarvet

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelse 2023/24:109 De kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan – om förvaltningen av det kyrkliga kulturarvet till handlingarna och avslår motionsyrkandena.

I betänkandet finns sju reservationer (S, SD, V, C, MP) och tre särskilda yttranden (S, V, MP).

Behandlade förslag

Skrivelse 2023/24:109 De kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan – om förvaltningen av det kyrkliga kulturarvet.

Sju yrkanden i följdmotioner.

Sju yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Bakgrund	5
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Dokumentation av det kyrkliga kulturarvet	7
Bevarandet av det kyrkliga kulturarvet.....	9
Det kyrkliga kulturarvet och beredskapsfrågor	12
Det kyrkliga kulturarvet och klimatförändringarna	13
Skrivelsen	14
Reservationer	15
1. Dokumentation av det kyrkliga kulturarvet, punkt 1 (SD)	15
2. Dokumentation av det kyrkliga kulturarvet, punkt 1 (V, C, MP)	15
3. Det kyrkliga kulturarvet, punkt 2 (S, MP)	16
4. Det kyrkliga kulturarvet, punkt 2 (SD).....	17
5. Det kristna kulturarvet, punkt 3 (SD)	18
6. Det kyrkliga kulturarvet och beredskapsfrågor, punkt 4 (C)	19
7. Det kyrkliga kulturarvet och klimatförändringarna, punkt 5 (C)	19
Särskilda yttranden	21
1. Särskilt yttrande (S).....	21
2. Särskilt yttrande (V)	22
3. Särskilt yttrande (MP)	23
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	24
Skrivelsen.....	24
Följdmotionerna	24
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	25

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Dokumentation av det kyrkliga kulturarvet

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:351 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 11 och

2023/24:2887 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkandena 1–3.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (V, C, MP)

2. Det kyrkliga kulturarvet

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:351 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 10 och 12,

2023/24:1487 av Mirja Räihä m.fl. (S),

2023/24:2686 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkande 24 och

2023/24:2882 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 3 (S, MP)

Reservation 4 (SD)

3. Det kristna kulturarvet

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:357 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 2 och

2023/24:1892 av Julia Kronlid och Aron Emilsson (båda SD) yrkande 1.

Reservation 5 (SD)

4. Det kyrkliga kulturarvet och beredskapsfrågor

Riksdagen avslår motion

2023/24:2887 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 5.

Reservation 6 (C)

5. Det kyrkliga kulturarvet och klimatförändringarna

Riksdagen avslår motion

2023/24:2887 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 4.

Reservation 7 (C)

6. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2023/24:109 till handlingarna.

Stockholm den 28 maj 2024

På kulturutskottets vägnar

Mats Berglund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Berglund (MP), Robert Hannah (L), Lawen Redar (S), Kristina Axén Olin (M), Lars Mejern Larsson (S), Jonas Andersson (SD), Emma Ahlström Köster (M), Magnus Manhammar (S), Runar Filper (SD), Ewa Pihl Krabbe (S), Peter Ollén (M), Vasiliki Tsouplaki (V), Roland Utbult (KD), Catarina Deremar (C), Anna-Lena Hedberg (SD), Louise Thunström (S) och Victoria Tiblom (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2023/24:109 De kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan – om förvaltningen av det kyrkliga kulturarvet, sju yrkanden i följdmotioner samt sju yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24. Motionsyrkandena handlar bl.a. om bevarandet av det kyrkliga kulturarvet och om den kyrkoantikvariska ersättningen. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan.

Utskottet har fått information från Riksantikvarieämbetet och Svenska kyrkan under ärendets beredning. I samband med en inrikes resa till Skåne län 2024 fick utskottet information från Länsstyrelsen i Skåne län om bevarandet av det kyrkliga kulturarvet i länet.

Bakgrund

I 4 kap. kulturmiljölagen (1988:950) finns bestämmelser om skydd för de kyrkliga kulturminnena: kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser. I anslutning till stat–kyrka-reformen som genomfördes den 1 januari 2000 och som innebar att relationerna mellan staten och Svenska kyrkan ändrades fick Svenska kyrkan rätt till viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena, s.k. kyrkoantikvarisk ersättning.

Enligt den överenskommelse som träffades mellan staten och Svenska kyrkan ska s.k. kontrollstationer läggas in vart femte år. Den första kontrollstationen inföll 2009 och den nu aktuella kontrollstationen 2024 är den fjärde i ordningen. Vid kontrollstationerna ska frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena analyseras tillsammans med en uppföljning och utvärdering av de resultat som har uppnåtts. Inför varje kontrollstation ska Svenska kyrkan ta fram ett underlag som ska ligga till grund för en allsidig belysning av de kyrkoantikvariska frågorna. I juni 2023 lämnade Svenska kyrkan underlaget Att möta förändring – Svenska kyrkans redovisning till regeringen angående de kyrkoantikvariska frågorna inför kontrollstationen 2024. Svenska kyrkan framhåller bl.a. att kyrkans sakkunskap i fastighets- och kulturarvsfrågor har stärkts och att Svenska kyrkan har ett organiserat tillvägagångssätt för dialog med Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna och många regionala museer. Svenska kyrkan menar vidare att den kyrkoantikvariska ersättningen har fördelats enligt statens intentioner.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Regeringen redovisar i skrivelsen hur den kyrkoantikvariska ersättningen användes under perioden 2002–2022. Regeringen beskriver också tillgängligheten till de kyrkliga kulturminnena, kunskaps- och kompetensfrågor, samverkan mellan Svenska kyrkan och myndigheterna inom kulturmiljöområdet samt de kyrkliga kulturminnenas vård- och underhållsbehov. Regeringen behandlar även frågan om hur förvaltningen av det kyrkliga kulturarvet ska finansieras och Svenska kyrkans beredskapsansvar.

Utskottets överväganden

Dokumentation av det kyrkliga kulturarvet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om dokumentation av och kännedom om det kyrkliga kulturarvet. Utskottet hänvisar till pågående arbete.

Jämför reservation 1 (SD) och 2 (V, C, MP).

Skrivelsen

Enligt regeringen följer Svenska kyrkan kontinuerligt upp omfattningen av sitt ansvar för de kyrkliga kulturminnena i antal skyddade kyrkobyggnader och andra kyrkliga kulturminnen. En minskning skulle t.ex. kunna ske genom överlåtelse eller rivning av kyrkobyggnader. Från den förra kontrollstationen 2019 fram till mars 2023 har elva kyrkor avyttrats, överlåtits eller brunnit ned och inga tillståndspliktiga kyrkor tillkommit genom beslut av länsstyrelserna. Trots detta ökade det totala antalet tillståndspliktiga kyrkor med tolv stycken under perioden. Enligt Svenska kyrkan beror det på att uppgifterna om antalet tillståndspliktiga kyrkor kunnat kvalitetssäkras på ett bättre sätt än tidigare.

Den digitala förteckningstjänsten Sacer som Svenska kyrkan tillhandahåller användes i februari 2023 av 87 procent av Svenska kyrkans församlingar eller pastorat, vilket är en ökning med 26 procentenheter sedan mars 2018. Regeringen lyfter i skrivelsen fram digitaliseringens möjligheter i det kyrkoantikvariska arbetet mot bakgrund av att stora delar av kulturarvssektorn under och efter covid-19-pandemin intensifierat sitt arbete med att utveckla det digitala utbudet. Enligt regeringen kan det digitala tillgängliggörandet utgöra ett komplement till det fysiska tillgängliggörandet av det kyrkliga kulturarvet, och regeringen ser gärna att det arbetet följs upp framöver.

Regeringen konstaterar att omfattningen av de kyrkliga kulturminnen som Svenska kyrkan ansvarar för och som berättigar till ersättning inte har minskat i någon väsentlig utsträckning sedan relationsändringen 2000. Regeringen ser positivt på de insatser som Svenska kyrkan gjort för att skapa en bättre överblick av både kyrkobyggnader och kyrkliga inventarier.

Motionerna

Runar Filper m.fl. (SD) menar i kommittémotion 2023/24:351 yrkande 11 att regeringen bör verka för att genom berörda myndigheter och i samverkan med Svenska kyrkan utföra en nationell översyn av kyrkor som riskerar att tas ur bruk.

Catarina Deremar m.fl. (C) anför i kommittémotion 2023/24:2887 yrkande 1 att digitaliseringens möjligheter när det gäller dokumentation av kyrkliga kulturminnen och kunskapsutveckling behöver tas till vara och att digitaliseringen ger möjligheter att ytterligare tillgängliggöra det kyrkliga kulturarvet. Motionärerna vill i yrkande 2 att 100 procent av församlingarna eller pastoraten och alla länsstyrelser ska använda den digitala förteckningstjänsten av inventarier. Motionärerna menar vidare i yrkande 3 att regeringen bör ge länsstyrelserna bättre möjligheter att kartlägga vård- och underhållsbehovet för det kyrkliga kulturarvet.

Bakgrund

Enligt 4 kap. 6 § kulturmiljölagen (1988:950) ska s.k. kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde som hör till kyrkobyggnad eller annan kyrklig byggnad, kyrkotomt eller begravningsplats förvaras och vårdas väl. Enligt 4 kap. 7 § samma lag ska det i varje församling finnas en förteckning över inventarier som avses i 6 §. I förteckningen ska det anges om ett föremål ägs eller förvaltas av någon annan än församlingen och om det förvaras på någon annan plats än i kyrkan. Församlingarna ska även utse två personer som ansvarar för inventarierna och även anmäla detta till länsstyrelsen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att Svenska kyrkan kontinuerligt arbetar för att stärka och kvalitetssäkra inventeringen av och kännedomen om det kyrkliga fastighetsbeståndet och kyrkliga inventarier, bl.a. genom att använda digital teknik. Detta innebär att överblicken över det kyrkliga kulturarvet ökar. Utskottet noterar vidare att användningen av digitala kanaler i kyrkans verksamheter har ökat. Utskottet delar regeringens uppfattning att digitala kanaler kan vara ett komplement till det fysiska tillgängliggörandet av det kyrkliga kulturarvet.

Med hänvisning till pågående arbete avstyrker utskottet motionerna 2023/24:351 (SD) yrkande 11 och 2023/24:2887 (C) yrkandena 1–3.

Bevarandet av det kyrkliga kulturarvet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om det kyrkliga och kristna kulturarvet. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 3 (S, MP), 4 (SD) och 5 (SD).

Skrivelsen

Bestämmelserna i 4 kap. kulturmiljölagen innebär i korthet att de kyrkliga kulturminnena ska vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskar. Den kyrkoantikvariska ersättningen är avsedd att fungera som en kompensation till Svenska kyrkan för de kulturhistoriskt motiverade kostnaderna till följd av de generella skyddsbestämmelserna. Enligt regeringen har Svenska kyrkan återkommande framhållit behovet av en höjning av ersättningen och diskrepansen mellan församlingarnas upplevda behov och ersättningens faktiska storlek är enligt regeringen påtaglig. Regeringen lyfter fram att Svenska kyrkan har ambitionen att modellen för fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning delvis ska kunna baseras på ett strategiskt nyckeltal kopplat till vårdbehoven i stiftet. Enligt regeringen kommer uppgifter om stiftens vård- och underhållsbehov att kunna ligga till grund för regeringens bedömning av den kyrkoantikvariska ersättningens storlek, i kombination med hur exempelvis inflationen påverkar penningvärdet. Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen med förslag om den kyrkoantikvariska ersättningens nivå i budgetpropositionen för 2025.

Riksdagen beslutade 1999 att nivån på den kyrkoantikvariska ersättningen mellan 2000 och 2009 borde motsvara 460 miljoner kronor i 1996 års penningvärde (prop. 1998/99:38, bet. 1998/99:KU18, rskr. 1998/99:176). Anslaget ökade successivt sedan det infördes 2002 men har sedan 2010 legat på samma nominella belopp, 460 miljoner kronor per år. Enligt regeringen har det medfört att anslagets reella värde minskat sedan 2010, justerat för inflation och t.ex. kraftigt ökade råvarupriser. Enligt överenskommelsen mellan staten och Svenska kyrkan ska den kyrkoantikvariska ersättningen reduceras om omfattningen av Svenska kyrkans ansvar för de kyrkliga kulturminnena på något väsentligt sätt minskar.

Enligt överenskommelsen mellan staten och Svenska kyrkan ska kyrkan svara för att de kyrkliga kulturminnena är tillgängliga för var och en i minst samma utsträckning som 2000 när överenskommelsen tecknades. Enligt Svenska kyrkans statistik har antalet öppettidagar per kyrka varierat marginellt över åren. Statistiken omfattar alla kyrkobyggnader som finns registrerade i Svenska kyrkans kyrkobyggnadsregister, dvs. även de som inte omfattas av kulturmiljölagens skyddsbestämmelser. Regeringen gör emellertid bedömningen att behovet av ett systematiskt arbete kvarstår för att säkerställa att

tillgängligheten inte försämras. Enligt regeringen framgår inga sådana insatser av Svenska kyrkans rapportering inför denna kontrollstation.

Regeringen menar vidare att samarbetet mellan Svenska kyrkan och myndigheterna på kulturmiljöområdet har fortsatt att utvecklas positivt. Enligt överenskommelsen mellan staten och Svenska kyrkan ska det finnas regionala samrådsgrupper i varje stift och även en central samrådsgrupp. I samrådsgruppen på central nivå ingår representanter för Riksantikvarieämbetet och Svenska kyrkan. De regionala samrådsgrupperna består av representanter för Svenska kyrkans regionala och lokala nivå, länsstyrelsen samt andra företrädare för kulturmiljösektorn på regional nivå, bl.a. de regionala museerna. De regionala samrådsgrupperna finns i samtliga stift och sammanträder vanligen två till fyra gånger per år.

Motionerna

Det kyrkliga kulturarvet

Lawen Redar m.fl. (S) menar i kommittémotion 2023/24:2686 yrkande 24 att många kyrkliga fastigheter utgör en viktig del av Sveriges kulturarv. Motionärerna menar att det är rimligt att alla gemensamt bidrar till finansieringen, även de som inte är medlemmar i Svenska kyrkan. Ersättningen bör enligt motionärerna följa kostnadsutvecklingen och regeringen bör löpande se över storleken på den kyrkoantikvariska ersättningen.

Runar Filper m.fl. (SD) menar i kommittémotion 2023/24:351 yrkande 10 att regeringen bör ta fram en nationell handlingsplan för skydd av kyrkor som tas ur bruk. Motionärerna vill vidare i yrkande 12 att regeringen överväger att ta fram en nationell handlingsplan för hur det kyrkliga kulturarvet ska säkras för framtiden.

I kommittémotion 2023/24:2882 yrkande 1 framför Runar Filper m.fl. (SD) att staten bör öka sitt engagemang för det kyrkliga kulturarvet. Motionärerna menar att regeringen med tanke på den underhållskris som råder bör återkomma med förslag på åtgärder för att stärka det statliga engagemanget för det kyrkliga kulturarvet. Motionärerna menar vidare i yrkande 2 att den kyrkoantikvariska ersättningen bör räknas upp till den nivå som krävs för att tillgodose det omfattande behov som finns kopplat till det kyrkliga kulturarvet.

Mirja Räihä m.fl. (S) vill i motion 2023/24:1487 att regeringen ska utreda förhållandet mellan staten och Svenska kyrkan när det gäller ansvaret för det gemensamma kulturarvet.

Det kristna kulturarvet

Alexander Christiansson m.fl. (SD) framför i kommittémotion 2023/24:357 yrkande 2 att kristendomen bör ha en särställning bland världsreligionerna för svensk kultur. Motionärerna menar att många kristna högtider och traditioner fortfarande är en självklar del av Sveriges nationella kultur.

Julia Kronlid och Aron Emilsson (båda SD) vill i motion 2023/24:1892 yrkande I bevara och uppmärksamma Sveriges kristna kulturarv och traditioner. Motionärerna menar att regeringen bör överväga att uppmärksamma, värna och verka för att ge utbildning om Sveriges kristna traditioner och kristna kulturarv.

Bakgrund

Den kyrkoantikvariska ersättningen från staten till Svenska kyrkan är en kompensation för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena enligt 4 kap. kulturmiljölagen (prop. 1998/99:38, bet. 1998/99KU18, rskr. 1998/99:176).

Enligt riksdagens principbeslut om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12, rskr. 1995/96:84) ska det träffas en långsiktig överenskommelse mellan staten och Svenska kyrkan om de kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan. Överenskommelsen undertecknades i februari 2000 och innebar i korthet att Svenska kyrkan ska svara för att de kyrkliga kulturminnena ska förbli tillgängliga för var och en i minst samma utsträckning som tidigare.

Överenskommelsen angav också hur samverkan mellan staten och Svenska kyrkan ska se ut. Svenska kyrkan ska årligen redovisa till regeringen i frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena. Av redovisningen ska det bl.a. framgå hur den kyrkoantikvariska ersättningen har använts, hur det kyrkliga byggnadsbeståndet har utvecklats och hur Svenska kyrkan har arbetat för att upprätthålla kompetens i frågor som rör förvaltningen av de kyrkliga kulturminnena. Enligt överenskommelsen ska även s.k. kontrollstationer läggas in vart femte år med en mer fördjupad analys av frågor som rör de kyrkliga kulturvärdena och vilka resultat som hittills uppnåtts.

Utskottets ställningstagande

De kyrkliga kulturminnena är en viktig del av vårt gemensamma kulturarv. Den kyrkoantikvariska ersättningen spelar en viktig roll för bevarandet av de kyrkliga kulturvärdena för framtiden. Utskottet noterar att regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen med förslag till den kyrkoantikvariska ersättningens nivå i budgetpropositionen för 2025.

Utskottet delar regeringens bedömning att det är angeläget att den nationella överblicken över vård- och underhållsbehovet på sikt blir bättre, vilket skapar goda förutsättningar för att få en samlad bild av vilka behov som finns. Det är därför positivt att Svenska kyrkan arbetar för att ta fram mer detaljerade uppgifter om stiftens vård- och underhållsbehov.

Frågan om tillgängligheten till de kyrkliga kulturminnena är viktig. Regeringen gör bedömningen att tillgängligheten till de kyrkliga kultur-

minnena fortfarande är god men att behovet av ett systematiskt tillgängliggörande arbete kvarstår för att säkerställa att tillgängligheten inte ska försämrats framöver. Utskottet delar denna bedömning.

Kyrkans insatser för att förmedla kunskap om och upplevelser av det kyrkliga kulturarvet, såväl det materiella som det immateriella, bidrar till att skapa intresse och engagemang för det kyrkliga kulturarvet.

Utskottet anser inte att det i dagsläget finns skäl till tillkännagivanden enligt motionsyrkandena och avstyrker därför motionerna 2023/24:351 (SD) yrkandena 10 och 12, 2023/24:357 (SD) yrkande 2 och 2023/24:1487 (S), 2023/24:1892 (SD) yrkande 1, 2023/24:2686 (S) yrkande 24 och 2023/24:2882 (SD) yrkandena 1 och 2.

Det kyrkliga kulturarvet och beredskapsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om beredskapsarbetet för skydd av det kyrkliga kulturarvet.

Jämför reservation 6 (C).

Skrivelsen

Regeringen hänvisar till att det allmänna beredskapsarbetet i Sverige har intensifierats sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022. Arbetet har inkluderat kultur- och kulturarvsområdet på olika sätt. Regeringen har beslutat om att tillsätta ett nationellt kulturskyddsråd för att samordna arbetet att skydda kulturarvet. Företrädare för bl.a. Riksantikvarieämbetet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelserna, några statliga museer, bibliotek, arkiv samt Svenska kyrkan ska ingå i rådet. Svenska kyrkan och dess organisatoriska delar är enligt 4 kap. 15 § kulturmiljölagen skyldiga att vidta de beredskapsförberedelser som under höjd beredskap behövs för vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Svenska kyrkan har även huvudmannaskapet för begravningsverksamheten i stora delar av landet, vilket under höjd beredskap kommer att vara viktigt att upprätthålla. Regeringen hänvisar även till Svenska kyrkans eget regelverk, kyrkoordningen, som innehåller bestämmelser om de organisatoriska delarnas beredskapsansvar.

Regeringen gav den 29 februari 2024 Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet, Kungl. biblioteket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Statens fastighetsverk i uppdrag att bilda ett råd för skydd av kulturarv. Myndigheterna ska genom rådet samordna sitt beredskapsarbete för skydd av kulturarvet, identifiera de behov av beredskap som finns för skydd av kulturarvet samt främja kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyte. Rådets syfte ska vara att bidra till en effektiv beredskapsplanering för skydd av samlingar av kulturarv samt kulturhistoriskt värdefulla fastigheter och miljöer i Sverige. Svenska kyrkan ska erbjudas att ingå i rådet med en representant. Det är regeringens

bedömning att detta är en utveckling som kommer att hålla i sig och vara viktig att följa upp, exempelvis inom ramen för kommande kontrollstationer.

Motionen

Catarina Deremar m.fl. (C) menar i kommittémotion 2023/24:2887 yrkande 5 att det är positivt att Svenska kyrkan deltar i det nybildade rådet för skydd av kulturarv. Motionärerna menar att beredskapsarbetet för skyddet av det kyrkliga kulturarvet bör kunna stärkas genom att ta del av erfarenheter från andra länder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att Svenska kyrkan kommer att delta i det nationella kulturskyddsråd som har uppgiften att identifiera aktuella beredskapsbehov och samordna kulturarvsskyddet i Sverige. Utskottet kommer att följa rådets arbete. Det finns enligt utskottet i dagsläget inte skäl för ett tillkännagivande enligt motion 2023/24:2887 (C) yrkande 5, som därför avstyrks.

Det kyrkliga kulturarvet och klimatförändringarna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om klimatförändringarna och det kyrkliga kulturarvet. Utskottet hänvisar till pågående arbete.
Jämför reservation 7 (C).

Skrivelsen

Regeringen menar att kostnaderna för förvaltningen av det kyrkliga kulturarvet har ökat, inte bara på grund av inflationen, utan även för att vård- och underhållsbehoven ökar i takt med att kulturminnena åldras. De pågående klimatförändringarna kan dessutom ytterligare bidra till ett ökat underhållsbehov.

Motionen

Catarina Deremar m.fl. (C) menar i kommittémotion 2023/24:2887 yrkande 4 att det behövs en beredskap utifrån klimatförändringarnas inverkan på kyrkoantikvariska föremål. Motionärerna menar att klimatförändringarna skapar nya utmaningar för bevarandet av kyrkobyggnaderna, kyrkomiljöerna och kyrkliga inventarier.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det framgår av redovisningen inför kontrollstationen att Svenska kyrkan har en medvetenhet om att klimatförändringarna kan innebära skador på det kyrkliga kulturarvet och att det kräver kunskap och utveckling av nya metoder. Enligt Svenska kyrkans redovisning pågår redan ett sådant utvecklingsarbete och motion 2023/24:2887 (C) yrkande 4 avstyrks därmed.

Skrivelsen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelse 2023/24:109 till handlingarna.

Skrivelsen

Regeringen menar att den kyrkoantikvariska ersättningen har stor betydelse för vården och bevarandet av det kyrkliga kulturarvet. Regeringen bedömer att den kyrkoantikvariska ersättningen har fördelats och använts på det sätt som avsågs i samband med relationsändringen mellan staten och kyrkan. Regeringen menar att staten även fortsättningsvis, tillsammans med Svenska kyrkan, bör ta ansvar för att det kyrkliga kulturarvet bevaras, används och utvecklas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet menar att regeringens skrivelse 2023/24:109 De kulturhistoriska värdena inom svenska kyrkan – om förvaltningen av det kyrkliga kulturarvet ger en mångsidig och utförlig bild av arbetet med att skydda det kyrkliga kulturarvet. Utskottet delar regeringens bedömning att den kyrkoantikvariska ersättningen har stor betydelse för vården och bevarandet av det kyrkliga kulturarvet. Utskottet instämmer även i bedömningen att staten även fortsättningsvis, tillsammans med Svenska kyrkan, bör ta ansvar för att det kyrkliga kulturarvet bevaras, används och utvecklas.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Reservationer

1. Dokumentation av det kyrkliga kulturarvet, punkt 1 (SD)

av Jonas Andersson (SD), Runar Filper (SD), Anna-Lena Hedberg (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:351 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 11 och

avslår motion

2023/24:2887 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Få andra idéer och institutioner har haft en så betydande påverkan på den svenska kulturen som kristendomen och kyrkan. Genom åren har den svenska kulturen och kyrkan ömsesidigt påverkat varandra. Svensk arkitektur är ett område som starkt präglats av vårt kristna arv, särskilt genom våra ca 3 400 svenska kyrkor, många med en unik svensk design som skiljer sig från kyrkor i andra länder. Svenska kyrkan är förvaltare av dessa historiska byggnader och ansvarar för att bevara dem så att kommande generationer också kan ta del av dem. Om medlemsantalet i Svenska kyrkan fortsätter att minska är det emellertid möjligt att kyrkan inte kommer att ha tillräckliga resurser att underhålla de kulturhistoriska byggnaderna.

Vi föreslår därför att regeringen tar initiativ till att genomföra en nationell översyn av vilka kyrkor som riskerar att tas ur bruk. Detta arbete måste genomföras i samverkan med Svenska kyrkan så snart som möjligt.

2. Dokumentation av det kyrkliga kulturarvet, punkt 1 (V, C, MP)

av Mats Berglund (MP), Vasiliki Tsouplaki (V) och Catarina Deremar (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2887 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkandena 1–3 och avslår motion

2023/24:351 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 11.

Ställningstagande

Vi menar att digitaliseringen ger möjligheter att ytterligare tillgängliggöra det kyrkliga kulturarvet. Digital dokumentation, från enkla fotografier med mobilkamera till 3D-skanning och andra mer avancerade metoder, har i det sammanhanget en viktig betydelse vilket inte uppmärksammas i regeringens skrivelse. Samtidigt skapar den ökande digitaliseringen av historiskt källmaterial, bl.a. i regi av Riksarkivet och civilsamhällesaktörer, nya möjligheter när det gäller dokumentation av och kunskapsutveckling om kyrkliga kulturminnen. Det är viktigt att Svenska kyrkan, Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna har kompetens att uppmärksamma och utnyttja dessa möjligheter eller har de resurser som behövs för att använda sig av extern kompetens.

Det är olyckligt att den digitala förteckningstjänsten av inventarier som omfattas av kulturmiljölagen inte används av alla församlingar eller pastorat och att alla länsstyrelser inte har tillgång till den. En tillgänglig förteckning som är så komplett som möjligt är viktig inte minst av beredskapsskäl. Det skulle även underlätta Riksantikvarieämbetets och länsstyrelsernas viktiga uppdrag enligt kulturmiljölagen samt myndigheternas samverkan med Svenska kyrkan.

Enligt regeringens skrivelse behöver både Svenska kyrkan och länsstyrelserna se över sitt arbete med att kartlägga vård- och underhållsbehov. Det har tidigare konstaterats att länsstyrelsernas tillsyn varit otillfredsställande i såväl omfattning som tillvägagångssätt. Länsstyrelserna behöver tydligare prioritera tillsynsverksamheten och regeringen bör ge länsstyrelserna bättre förutsättningar för att det ska bli möjligt.

Vad som anförts ovan bör riksdagen ge regeringen till känna.

3. Det kyrkliga kulturarvet, punkt 2 (S, MP)

av Mats Berglund (MP), Lawen Redar (S), Lars Mejern Larsson (S), Magnus Manhammar (S), Ewa Pihl Krabbe (S) och Louise Thunström (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2686 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkande 24 och avslår motionerna

2023/24:351 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 10 och 12,

2023/24:1487 av Mirja Räihä m.fl. (S) och

2023/24:2882 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Många av de kyrkliga fastigheter som finns i Sverige utgör en viktig del av vårt kulturarv. För att kunna utföra vård och underhåll och göra restaureringar finns den kyrkoantikvariska ersättningen som stöd. Trots det står Svenska kyrkan själv för den största delen av kostnaden för underhållet. Eftersom kulturarvet inte enbart är viktigt för de som är en del av den svenska kyrkan är det rimligt att vi gemensamt är med och bidrar till finansieringen. Vi vill därför att ersättningen ska anpassas till kostnadsutvecklingen och att regeringen löpande ser över storleken på den kyrkoantikvariska ersättningen.

4. Det kyrkliga kulturarvet, punkt 2 (SD)

av Jonas Andersson (SD), Runar Filper (SD), Anna-Lena Hedberg (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:351 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 10 och 12 samt

2023/24:2882 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 samt

avslår motionerna

2023/24:1487 av Mirja Räihä m.fl. (S) och

2023/24:2686 av Lawen Redar m.fl. (S) yrkande 24.

Ställningstagande

En utredning från Riksantikvarieämbetet 2015 lyfter fram att de kyrkor som Svenska kyrkan avyttrar genom försäljning som regel förlorar en stor del av sitt underhållsskydd. Detta innebär att kyrkor som har sålts kan förändras på sätt som minskar deras kulturhistoriska värde. Ett exempel som nämnts är Caroli kyrka i Malmö, som omvandlades till en modevisningsanläggning.

Enligt kulturmiljölagen krävs det tillstånd från länsstyrelsen för att ändra kyrkor och kyrkotomter på sätt som minskar deras kulturhistoriska värde.

Oavsett kravet på tillstånd ligger ansvaret för underhåll av majoriteten av dessa kulturhistoriska byggnader på en organisation som kanske inte kommer att ha tillräckliga resurser i framtiden om Svenska kyrkans medlemsantal fortsätter att minska. Vi föreslår därför en nationell handlingsplan för skydd av kyrkor som inte längre används och en nationell handlingsplan för att säkerställa skyddet av det kyrkliga kulturarvet framöver. Detta arbete måste genomföras i samverkan med Svenska kyrkan så snart som möjligt.

Med tanke på den underhållskris som råder bör regeringen även återkomma med förslag på åtgärder för att stärka det statliga engagemanget för det kyrkliga kulturarvet. För att undvika att stora delar av det kyrkliga kulturarvet förfaller måste staten vidta åtgärder. Framförallt behöver den kyrkoantikvariska ersättningen räknas upp. Ersättningen har inte räknats upp sedan 2010 och ligger fortfarande på 460 miljoner kronor, vilket innebär att den inte har justerats för inflationen. För att rädda det kyrkliga kulturarvet är det nödvändigt att den kyrkoantikvariska ersättningen höjs. Regeringen bör därför verka för att den kyrkoantikvariska ersättningen räknas upp till den nivå som krävs för att tillgodose de omfattande behov som finns kopplat till det kyrkliga kulturarvet.

Vad som anförts ovan bör riksdagen ge regeringen till känna.

5. Det kristna kulturarvet, punkt 3 (SD)

av Jonas Andersson (SD), Runar Filper (SD), Anna-Lena Hedberg (SD) och Victoria Tiblom (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:357 av Alexander Christiansson m.fl. (SD) yrkande 2 och

2023/24:1892 av Julia Kronlid och Aron Emilsson (båda SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Sverige har varit ett kristet land i över tusen år. Kristendomen är intimt sammanvävd med den svenska kulturen och identiteten. Få andra idéer och institutioner har varit lika betydelsefulla för formandet av den svenska kulturen som kristendomen och den svenska kyrkan. Det svenska språket, konsten, litteraturen, filosofin, moralen, traditionerna, arkitekturen, musiken m.m. är alla exempel på samhällsområden som varit och är starkt färgade av vårt kristna arv.

Påverkan har dock också varit ömsesidig. Förhållandena, förutsättningarna och kulturen i vårt land har gjort att den svenska kristendomens historia innehåller vissa särdrag i jämförelse med andra kristna länder. Äldre och nyare kulturuttryck och värderingar har format något som är unikt för Sverige. Många kristna högtider och traditioner är fortfarande en självklar del av vår nationella kultur och utgör viktiga inslag även i många icke troendes liv. Både Svenska kyrkan och de kristna frikyrkorna betyder mycket för människor såväl i den grå vardagen som i livets viktigaste stunder. Att känna till och förstå det svenska kristna kulturarvet är en viktig nyckel till att förstå vårt lands historia, kultur och samtid. Bevarandet av det kristna kulturarvet är således en angelägenhet för alla svenskar, oavsett trosuppfattning. Kristendomen har i kraft av sin historia en särställning i förhållande till andra religioner i Sverige.

Vad som anförts ovan bör riksdagen ge regeringen till känna.

6. Det kyrkliga kulturarvet och beredskapsfrågor, punkt 4 (C)

av Catarina Deremar (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2887 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Det är positivt att det har etablerats ett råd för skydd av kulturarv och att Svenska kyrkan inkluderas. Jag anser att det även kan vara lärorikt att ta del av internationella erfarenheter av att stärka beredskapen i fråga om det gemensamma kulturarvet. Det gäller t.ex. det arbete som ukrainska kulturarvsinstitutioner, delvis med skandinaviskt stöd, bedriver för att skydda föremål och historiska platser under pågående krig, både mot förstörelse och mot missbruk i politiskt syfte.

Vad som anförts ovan bör riksdagen ge regeringen till känna.

7. Det kyrkliga kulturarvet och klimatförändringarna, punkt 5 (C)

av Catarina Deremar (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2887 av Catarina Deremar m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

Klimatförändringarna nämns bara kort i regeringens skrivelse i samband med att skrivelsen behandlar underhållsbehovet av det kyrkliga kulturarvet. Klimatförändringarna skapar redan nu nya och stora utmaningar för bevarandet av kyrkobyggnaderna och kyrkomiljöerna. Det gäller även för de kyrkliga kulturminnen som finns inomhus i form av föremål som t.ex. altartavlor. Jag menar att det kommer att finnas ett växande behov av klimatanpassning i ett bredare perspektiv, inte bara för att t.ex. kunna hantera risker för översvämningar utan även frågor som rör bevarande och vård av inventarier. Skyddet av det kyrkliga kulturarvet behöver klimatanpassas och det arbetet bör bli en del av en generell beredskap att möta en växande klimatkris.

Vad som anförts ovan bör riksdagen ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Särskilt yttrande (S)

Lawen Redar (S), Lars Mejern Larsson (S), Magnus Manhammar (S), Ewa Pihl Krabbe (S) och Louise Thunström (S) anför:

Svenska kyrkans församlingar och pastorat är sammantaget Sveriges största förvaltare av egendom skyddad för sina kulturhistoriska värden. Det är inte bara ett kulturarv som på många sätt är unikt utan även en unik förvaltningsform både i svensk och internationell kontext. Den modell som valdes i samband med de ändrade relationerna mellan staten och kyrkan går i korthet ut på att Svenska kyrkan äger och förvaltar de kyrkliga kulturminnena, men att staten gör vissa anspråk som kan innebära inskränkningar i hur Svenska kyrkan får använda t.ex. kyrkobyggnader. Den kyrkoantikvariska ersättningen infördes som kompensation för de inskränkningar och ökade kostnader som skyddsbestämmelserna i kulturmiljölagen innebär. Ersättningen har sedan 2010 uppgått till samma nominella belopp, 460 miljoner kr per år.

Svenska kyrkan lämnar årligen en rapport till regeringen där man redovisar hur pengarna använts och vart femte år ska s.k. kontrollstationer läggas in. Svenska kyrkans rapport 2023 och regeringen skrivelse 2024 är båda en följd av den fjärde kontrollstationen 2024. Kontrollstationerna ska bl.a. innehålla en analys av de kyrkliga kulturvärdena och en uppföljning och utvärdering av arbetet under den senaste femårsperioden.

Vi instämmer i allt väsentligt med regeringens skrivelse. Det konstateras i skrivelsen att den kyrkoantikvariska ersättningen har stor betydelse för värden och bevarandet av kulturarvet. Vi delar även uppfattningen att staten även fortsättningsvis tillsammans med Svenska kyrkan ska ta ansvar för att det kyrkliga kulturarvet ska bevaras, vårdas och användas.

Regeringen bedömer att det är viktigt att Svenska kyrkan säkerställer de kulturmiljövårdande myndigheternas insyn i fördelningsprocessen. Vi vill därtill framhålla vikten av att det antikvariska behovet går hand i hand med Svenska kyrkans behov av en adekvat verksamhet. Svenska kyrkans behov av att kunna utveckla sitt klimatarbete, klimatanpassning samt tillgänglighet för besökare är av betydande vikt för verksamhetens framtid. Vi är även av uppfattningen att frågan är större än frågan om skydd och bevarande. På många platser i Sverige är kyrkan den enda kvarvarande mötesplatsen för kulturella och medborgerliga aktiviteter som lägger grund för civilsamhället och social sammanhållning. En oroande utveckling är att medlemsantalet i Svenska kyrkan minskar samtidigt som ansvaret för de kulturhistoriska objekten ökar. Därmed blir församlingens kulturvårdande uppgift alltmer dominerande jämfört med den kyrkliga verksamheten.

Svenska kyrkan fullgör sitt ansvar och sin roll i totalförsvaret genom att bibehålla förmågan att vara en öppen rikstäckande folkkyrka, också under svåra förhållanden. Därtill kommer ansvar som begravningshuvudman och ansvaret för det kyrkliga kulturarvet. Det ansvaret gäller även vid höjd beredskap och ytterst i krig.

Vi bedömer att den anmodan som inkommit från Svenska kyrkan avseende nivån på den kyrkoantikvariska ersättningen föranleder ett förstärkt behov av partiöverskridande diskussioner.

2. Särskilt yttrande (V)

Vasiliki Tsouplaki (V) anför:

Svenska kyrkan spelar en viktig roll i många människors liv. Det handlar för många förstås om deras kristna tro, men för kanske ännu fler om att man är en bärare av traditioner. På många mindre orter är kyrkan en av få öppna mötesplatser och en viktig arena för kultur. Staten behöver ta ansvar för att kyrkobyggnaderna ska fortsätta att vara tillgängliga och funktionella för både besökare och anställda, samtidigt som de historiska värdena i byggnader och inventarier bevaras. Enligt de avstämningar som görs vid kontrollstationerna vart femte år har den överenskommelse som slöts på 90-talet visat sig hålla bra. Vänsterpartiet har ingen egen följdmotion på skrivelsen men ställer sig bakom de förslag som Centerpartiet lagt om ökad digitalisering och förbättrade möjligheter för länsstyrelsen att följa upp arbetet med de kyrkoantikvariska insatserna. Jag ser att länsstyrelserna generellt sett har för låg budget för insatser kopplade till kulturmiljö och kulturarv och Vänsterpartiet har i tidigare budgetmotioner föreslagit en höjning av både länsstyrelsens anslag och den kyrkoantikvariska ersättningen. Läns museerna är i många delar av landet viktiga samarbetspartners och jag vill betona behovet av en säkrad ekonomi även för de institutionerna.

Jag uppskattar det utvecklingsarbete som skett inom såväl Svenska kyrkan som berörda myndigheter för att utveckla rutiner kring den kyrkoantikvariska ersättningen. Jag ser dock med oro på den ökade ekonomiska börda som läggs på landets församlingar för underhåll och renovering när man samtidigt brottas med minskat antal medlemmar. För mig är det viktigt att församlingar och stift får det stöd man behöver för att kunna bevara och tillgängliggöra vårt gemensamma kulturarv. Det handlar både om kunskapsstöd och ekonomiskt stöd. Jag konstaterar att den beräkning av ersättningsnivån som gjordes på 90-talet inte har följts på ett tillfredställande sätt. Värdet av den kyrkoantikvariska ersättningen har urholkats över tid och de senaste årens inflation har ytterligare aktualiserat behovet av en uppräknings. Vänsterpartiet kommer att återkomma med ett förslag på uppräknings av stödet i partiets förslag till höstbudget.

Ett annat viktigt ansvar för staten är att tillgodose behovet av relevanta utbildningar inom t.ex. hantverk och konservering, för att det ska finnas rätt kompetens i hela landet.

3. Särskilt yttrande (MP)

Mats Berglund (MP) anför:

Det kyrkliga kulturarvet har vuxit fram i Sverige under mer än tusen år. Det har skapats, påverkats och influerats av skiftande lokala och internationella strömningar och är idag ett arv och ett minne med breda rötter. Det kyrkliga kulturarvet måste underhållas och bevaras, både för att kunna stå tillgängligt för oss i dag, men minst lika mycket för att våra framtida generationer ska kunna förstå sin historia.

Trots att kyrkan sedan drygt två decennier skildes från staten kvarstår ett statligt ansvar för kulturarvet. Bevarande och tillgängliggörande av kulturarvet är en central del i Miljöpartiets kulturpolitik. Anslaget till den kyrkoantikvariska ersättningen behöver därför regleras så att dessa behov kan uppfyllas i samverkan med Svenska kyrkan. Det har gått en tid sedan anslagen skrevs upp, en tid då samhället också mött större ekonomiska utmaningar och hög inflation. Svenska kyrkan larmar om att en växande underhållsskuld vuxit fram på många platser i landet. Nödvändiga reparationer av kyrkobyggnader skjuts på framtiden vilket gör att skadorna blir värre och än mer kostsamma.

Det är hög tid att politiken tar sitt ansvar för att värna det kyrkliga kulturarvet. Kulturarvet måste förvaltas med omsorg och respekt. Det måste också kunna komma alla människor till del i hela landet. Jag avser därför att återkomma i frågan kring ökat anslag för det kyrkliga kulturarvet i samband med kommande budgetproposition.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2023/24:109 De kulturhistoriska värdena inom Svenska kyrkan – om förvaltningen av det kyrkliga kulturarvet.

Följdmotionerna

2023/24:2882 av Runar Filper m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökat statligt engagemang för det kyrkliga kulturarvet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den kyrkoantikvariska ersättningen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2887 av Catarina Deremar m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta till vara digitaliseringens möjligheter för dokumentation av och kunskapsutveckling om kyrkliga kulturminnen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur arbetet med den digitala förteckningstjänsten i fråga om inventarier som omfattas av kulturmiljölagen kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna bättre förutsättningar att kartlägga vård- och underhållsbehov hos det kyrkliga kulturarvet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beredskap utifrån klimatförändringarnas inverkan på kyrkoantikvariska föremål och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta del av erfarenheter från andra länder för att stärka beredskapen i fråga om det kyrkliga kulturarvet och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:351 av Runar Filper m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell handlingsplan för skydd av kyrkor som tas ur bruk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att genom berörda myndigheter och i samverkan med Svenska kyrkan utföra en nationell översyn av kyrkor med risk för att tas ur bruk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att ta fram en nationell handlingsplan för hur det kyrkliga kulturarvet ska säkras för framtiden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:357 av Alexander Christiansson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kristendomen bör ha en särställning bland världsreligionerna för svensk kultur och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1487 av Mirja Räihä m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förhållandet mellan staten och Svenska kyrkan när det gäller ansvaret för det gemensamma kulturarvet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1892 av Julia Kronlid och Aron Emilsson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att bevara och uppmärksamma Sveriges kristna kulturarv och traditioner och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2686 av Lawen Redar m.fl. (S):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den kyrkoantikvariska ersättningen och tillkännager detta för regeringen.